

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

Glasiilo Slovencev v Argentini

Leto LXXVIII | 24. junija 2019 - Buenos Aires, Argentina | Št. 15

www.svobodnaslovenija.com.ar

Svobodna Slovenija

PRAZNIK DRŽAVNOSTI - POSLOVILNI VEČER RAST XLVIII

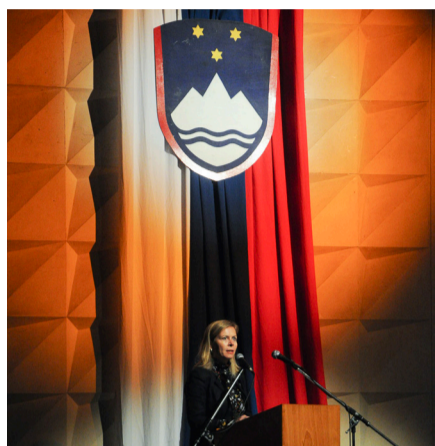
15. junija, na večer praznovanja Dneva državnosti, smo se spomnili obletnice, ko je 25. junija leta 1991 Slovenija razglasila svojo samostojnost in postala neodvisna Republika.

Večer je začel s sveto mašo, ki so jo petošolci Srednješolskega tečaja rav. Marka Bajuka, RAST XLVIII, pripravili, vodili in obogatili s svojim petjem. Gospod Robert Brest nam je lepo govoril o krepostih in o tem, kako so danes prisotne v naših življenjih: razum, spomin in volja.

Takoj po končani sveti maši je sledil spominski poklon pred spomenikom padlim domobrancem.

Prireditve smo nadaljevali v dvorani, kjer je po pozdravih ob slovenskem državnem prazniku, RAST XLVIII predstavila program, kate-rega bo ponesla v maturantskem potovanju od 24. junija do 27. julija tega leta v Slovenijo.

Dijaka sta napovedala pesem "Ponosno srce", v kateri so abiturienti izrazili kaj čuti mlado srce ob dvojni domovinski pripadnosti. Spraševali so se tudi, kaj morajo storiti, da bodo svoje življenje čisto dopolnili, da sinov in vnukov ne bo kdaj v prihodnosti, zaradi njih, sram. V Argentini, ki je posuta z različnimi narodnostmi, še posebno evropskega porekla, so spoznali sotis ali polko in ga v pravem ritmu zaplesali.

V sedemnajstih glasovih je slovenski pesnik Tone Kuntner povedal, kako si lahko na tujem doma, kako prvič vidiš neznance kot bi bili stari prijatelji in kako se čudovito lahko vračaš domov, ko odhajaš na tuje.

Topli, Cordillerski severni veter je pripihal v vlažni večer, ko je Pust ali Carnaval veselo zazvenel. V pesmi "Paisaje de Catamarca" smo se navzoči "kar prenesli na sever" in s plesom vetra so vsa srca močno utripala.

"Ponosno srce" je geslo 48. RASTU, ki se vrača prvič v svoje korenine, argentinski Slovenci stopajo pred gnezdo babic in pradedov, kjer bodo slišali pravljici, božajoči, domači glas.

V imenu profesorskega zbora je mlade takole pozdravil ravnatelj Tečaja, Štefan Godec: "Vsakemu od vas osebno želim, da bi s tem potovanjem na novo odkrili vašo notranjost in bit. Če si boste znali vzeti čas in prisluhniti, boste mogoče tudi v sebi začutili klic pripadnosti. Mogoče boste dosegli, da ne le razumete, temveč, in predvsem, čutite, kaj je biti Slovenec. Iz srca vam želim, da bi se v Sloveniji našli kot Slovenci in, ob vašem povratku, s ponovnim zagonom zavzemali mesta v organizacijah naše skupnosti s trdnim zavedanjem, da to ni samo kraj, kjer se počutimo dobro in varno, temveč da je to vzorec, košček tistega, kar boste doživeli v Sloveniji."

Mladi z vso energijo blagoslovljajo in hvaležijo argentinsko in slovensko kri, ki se v njih prelije, dediščino, ki jo nosijo in vero, ki jo izpovedujejo. Zahvaljujejo se vsem, ki so pozivali njihova življenja v argentinskem in slovenskem duhu.

Skupaj gredo na pot Veselo in srečno.

Boljši svet želijo:

Otroci dveh svetov,
Argentinci in Slovenci
V objem domov hitijo.

Veronika Grabnar

JURE KOMAR | Pozdrav predsednika Zedinjene Slovenije

Dragi rojaki!

Danes praznujemo dan države Slovenije, mlade države, ki je uradno priznana komaj malo več kot četrto stoletja, a ima dolgo zgodovino kot narod.

Dolga leta so naši predniki želeli in sanjali imeti samostojno državo, priznano na mednarodnem področju. Iz srca so to želeli, saj, kakor je rekel slovenski mislec, »srce je sedež naše identitete, istovetnosti in samostojnosti. Danes se veliko govori na vseh področjih o krizi identitete. Tako živimo navzven, da ne vemo, kaj smo, kaj nam pripada, kaj prav za prav hočemo. Kdor živi iz srca, pa nasprotno ve, kdo je, in kadar vemo kaj smo in odkod smo in kam gre naša pot, hodimo po trdnih

tleh, kar nam budi resničen ponos in nam daje pogum«.

Dosegli smo samostojno državo kateri pripadamo, saj tam so korenine naših prednikov, tam je del naše zgodovine in to začetimo v srcu, ko stopimo na slovenska tla.

Ta cilj se je dosegel z velikim delom in žrtvami. Jasne so bile moralne in narodne vrednote, katere je treba braniti v sedanjem svetu, ki je vsakič bolj relativističen in materialističen. In postavlja dvome o narodni pripadnosti.

Kajti brez vrednot je težko najti pot v tem svetu, ki postaja vsakič manj človeški.

Naša Slovenija, čeprav je po površini med manjšimi državami, se je v tej kratki dobi zelo

dobro razvila kot narod. Moramo se veseliti, kaj se je do sedaj doseglo.

Današnji večer se tudi poslavlja 48. RAST Tečaja ravnatelja Marka Bajuka. Naše hčerke in sinovi bodo obiskali našo drago Slovenijo in bili priče tega dela slovenske države, ki živi tukaj pod južnim križem.

RAST XLVIII: veseli smo in ponosni, da dosežete ta cilj in da nas boste predstavljali v naši domovini.

Kot skupnost vam želimo, da boste lahko začutili kaj pomeni domovina, kjer so naše korenine in jo boste uživali.

RAST XLVIII, želimo vam srečno pot in da boste lepo preživeli ta skupni čas v Sloveniji.

Bog te živi, Slovenija!

Pozdravljena Slovenija,
pozdravljena kot mati!

Prihajamo ti v naročje
iz daljnih krajev, južnih majev,
kot vesele lastovke.

Nismo lačni niti žejni,
željni smo bližine
prijateljev, sorodnikov
na poteh iskanj.

Kje so gnezda naših babic,
naših dedov in prababic,
kje so strehe upanja?

Pozdravljena Slovenija,
naša druga domovina,
draga domačija sanj!

Tone Kuntner
za Rast XLVIII

Srečno pot, RAST XLVIII!

PETRA ČESEN ČATAR

Pozdrav zastopnice
Veleposlaništva
Republike Slovenije

Spoštovani predsednik Zedinjene Slovenije,
spoštovani predsedniki domov, spoštovani
duhovniki, starši, profesorji in učenci,

Dan državnosti je slovenski državni praznik, s katerim obeležujemo spomin na 25. junij 1991, ko je Slovenija formalno postala neodvisna država. Na ta dan sta bili sprejeti Deklaracija o neodvisnosti Slovenije in Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Slovenije, sicer slavnostno razglašeni naslednji dan, 26. junija, na Trgu republike v Ljubljani. Nastanek lastne države je bil prelomnica za narod 2 milijonov ljudi, uresničitev več stoletnih želja naših prednikov. S svojo državo smo dobili demokratični politični sistem in ozemeljsko celovitost, a tudi odgovornost za svoje odločitve in potrebo po stalni krepitvi prizadevanj za aktivno državljanstvo. Po 28. letih lahko rečemo, da je Slovenija še vedno mlada država, ki pa je dosegla veliko, saj je članica Sveta Evrope, OZN, Svetovne trgovinske organizacije in zveze NATO ter številnih drugih organizacij. Leta 2004 je postala članica Evropske unije s čimer ji je bilo omogočeno, da je leta 2008 postala članica evro območja. Želimo biti odgovorna članica mednarodne skupnosti, prevzeti svoj delež odgovornosti in v celoti spoštovati sprejete obveznosti. Lahko smo ponosni na prehojeno pot, hkrati pa se moramo zavedati, da imamo še veliko prostora tudi za izboljšave.

Odločilno vlogo pri oblikovanju slovenskega naroda in slovenske države je imela kultura, ki se odraža v slovenskem jeziku, ki je temelj identitete našega naroda. Brez ohranitve slovenskega jezika ne bi obstali kot narod in ne bi imeli svoje države. Zato je tudi danes izjemnega pomena učenje slovenščine in tega se zavedate tudi Slovenci v Argentini. Učenju slovenskega jezika posvečate veliko pozornost in občudujemo vašo vztrajnost in trud za učenje slovenščine, ki jo govorite na zavidljivo visokem nivoju. Sedaj bi nekaj besed namenila zadnjemu letniku srednješolcev, saj je danes tudi vaš večer slovesa pred potovanjem v Slovenijo. Nekateri ste v Sloveniji že bili, drugi jo boste obiskali prvič. Prepričana sem, da vas bo ob prihodu v domovino vaših dedov začudilo, kako zelena je Slovenija, ki jo prekriva 3/5 gozdov in hkrati boste presenečeni nad njeno geografsko majhnostjo. V času svojega potovanja po naši državi boste obiskali Ljubljano, Bled, Piran, tudi Triglav in in se srečali z vašimi rojaki. Želim si, da se boste v Sloveniji počutili sprejeti in da boste začutili povezanost z domovino vaših prednikov. Zavedati se morate, da vas pripadnost dvema različnima kulturama bogati.

Zaključila bi s pesmijo Popotnik pesnika Tonea Pavčka,

Ko hodiš, pojdi zmeraj do konca.

Spomladi do rožne cvetice,

poleti do zrele pšenice,

jeseni do polne police,

pozimi do snežne kraljice,

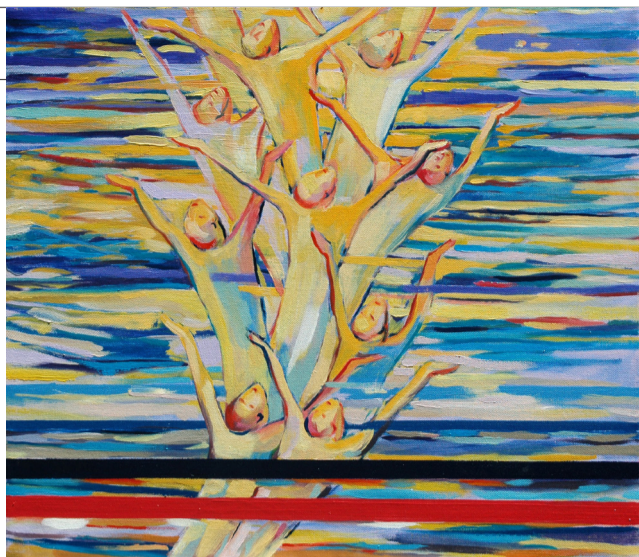
v knjigi do zadnje vrstice,

v življenju do prave resnice.

A če ne prideš ne prvič ne drugič

do krova in pravega kova,

poskusi vnovič in zopet in znova.

“Odrešeni” Ivan Bukovec

JUNIJ | Mesec spomina

“Odrešeni”

Groza je utihnila, in vrnilo so se ptice.
Kot da v gozdu se ne bi nič zgodilo,
kot da so drevesa ostala brez spomina.
Čas izbriše odmeve, sledove, bolečino.
Kot da niso trpeli. Ali bomo pozabili?
Predstavljati si ne moremo, trpljenje.
Solze so se kmalu v zemljo potopile,
solze sinov, in mater, ki so molile.
Kri je tiho tekla po žilah domovine,
tja do rek, napojila pašnike, sadovnjake,
in zadnje cvetje tistega groznega poletja.
Rože, ki jih nihče ni videl, le ptice.
Nikoli jim nismo dali zasluženega slovesa,

ko so umirali. Vsi smo takrat bežali.
Bili so mladi, izdani. Ali jih bomo pozabili?
Kmetje, ubogi, skoraj že po zemlji so dišali.
Domovina je bila v nevarnosti, zato so korakali
čeprav jih svet ni videl in jih počasi je pozabil.
Nepotrebne žrtve na boljševičkem altarju,
ki je kruto zahteval svojo nedolžno jagnje.
Toda sonce se je spet v gozd vrnilo, kmalu,
in osvetlilo odrešenje teh naših fantov,
ki nežno iz zemlje nam mrmrajo, da ne pozabimo,
da bomo še vedno imeli pogum za dostojanstvo.

JL

TRIDESET LET POD LIPO SPRAVE

Lipa sprave na ljubljanskih Žalah, je »vzrasla iz prsti, ki so jo prinesli iz zemlje grobišč Roga, Teharij, Podutika, v spomin na tisoče in tisoče ljudi, ki nimajo zaznamovanih grobov in jih je zmotna ideologija hotela izbrisati iz zgodovinskega spomina«, je zapisal njen pobudnik Stanislav Klep.

Lipe so bile pravzaprav tri. Prvo so posadili v času slovenske pomladi, pa je bil izruvana. Druga je bila tako poškodovana, da jo je bilo potrebno požagati. Tretja zdaj lepo raste. Ob njej je križ in spominsko obeležje z napisom, ki vabi, da postanemo in se poklonimo spominu na vse žrtve vojnega in revolucionarnega zla.

Za lipo skrbi Društvo Zdrženi ob Lipi sprave, ki ima za svoj cilj »uveljavljanje demokratičnih procesov, pravne države in spoštovanja človeškega dostojanstva. To so temelji demokratične države samostojne Slovenije, zapisani v Ustavi in drugih pravnih uredbah«, poudarja deklarativne teze dr. Janez Juhant, predsednik društva.

Na Dan krivde, odpuščanja in sprave, 15. junija, so društvo Zdrženi ob Lipi sprave, Nova slovenska zaveza in Vsesposvojitve skupaj z Uradom predsednika republike pripravili spominsko žalno slovesnost ob 30-letnici Lipe sprave.

Na predvečer komemoracije je predsednik republike Borut Pahor v Predsedniški palači priredil sprejem organizatorjev. Franci Feltrin je v slavnostnem nagovoru povezal misli dveh naših velikanov. Cankarjeva prerokba »Tod bodo živeli srečni ljudje!« se bo uresničila, če bomo klicali s četrto kitico Prešernova:

“ »Edinost, sreča,
sprava k nam naj
nazaj se vrnejo.«

”

ve Zdravljice: »Edinost, sreča, sprava k nam naj nazaj se vrnejo«.

Sobotno slovesnost na Žalah je tudi letos spremljal častni vod Slovenske vojske in predstavnik slovenske Policije. Predsednik republike Slovenije, Borut Pahor, je k obeležju položil venec.

Dr. Juhant se je v svojem nagovoru zahvalil predsedniku Pahorju za podporo društvu, storjene korake za nekatere pokopane žrtve in naravnost k iskanju rešitev, hkrati pa vse spodbudil k nadaljnjim prizadevanjem za pravico vsakogar do groba in za rehabilitacijo žrtv. »Društvo tako ob podpori demokratično osveščenih in zavzetih državljanov ostaja glas zasutih ust in upanje, da naša demokracija vendarle zmore korake za polno uresničevanje dostojanstva vsakega človeka in uveljavljanje človekovih pravic za vse ljudi.«

Tudi predsednik Pahor je poudaril povezavo med praviimi prizadevanji in demokracijo: »Krepitev demokracije in demokratične politične kulture štejem za enega osnovnih vzvodov razvoja slovenstva in samostojne slovenske države. Spravna prizadevanja, iskanje resnice in sposobnost odpuščanja so nam pri tem v največjo vrednostno in moralno oporo.«

Pri molitvi za domovino je pomožni škof dr. Franc Šušter prebral Blagre iz petega poglavja Matejvega evangelija.

V kulturnem delu programa je pel zbor Antona Foersterja, Judita Treven je interpretirala pesem Franceta Balantiča Zasuta usta in Tone Kuntner svojo Molitev za spravo.

Romana Bider

za Svobodno Slovenijo

MOLITEV ZA SPRAVO

Tone Kuntner

O Bog, ki veruješ v ljudi,
začasne popotnike in sopotnike
blatnih zemeljskih dni in poti,
ki vežeš rojake iz roda v rod
iz davne preteklosti v davno prihodnost,
- o Bog, ki vladaš živim in mrtvim,
daj, da živi pokopljejo mrtve!
Daj mrtvim pokoj in živim mir!
Daj zrušiti vse boleče spomine
na bratsko prelito kri in zločine!
Odpri ljudem, Bog, oči za resnico,
srce za pravico, dobroto in čast!
Kajti prišel je čas za čast
ter čas za nov začetek in upanje.
O Bog, ki ljubiš še tiste,
ki te ne ljubijo, usmili se jih,
ki so gluhi za čast
in za človeško ljubezen do bližnjega,
vzemi jih k sebi,
milostno in nemudoma
in reši nas kuge sovražnosti.
Amen

KRATKO JUNIJSKO RAZMIŠLJANJE

Večkrat sem razmišljal, kako je moglo priti do izvensodnih pobojev, ki so jih po koncu vojne izvršili nosilci komunistične revolucije - slovenski partizani, nad 12.000 slovenskimi protirevolucionarnimi vojaki - domobranci. Ti so bili ustanovljeni zadnjo tretjino časa vojne, a so se jim uspešno zoperstavili in jih potisnili v obmejne pokrajine Slovenije. Te vojake, ki so se ob koncu vojne umaknili v Avstrijo zaradi Rdeče armade že na slovenskih tleh in pritiska partizanskih brigad iz juga, so tam razorožili Angleži - ne partizani, in so jih njim predali oz. prodali (Koroška?).

Pobili so tudi na tisoče in tisoče civilistov obeh spolov in vseh starosti, od dojenčkov do starcev.

Še težje je razumeti, zakaj sta s temi poboji povezani taka krutost in nečloveško divjanje. Še manj pa, da so bili ti pokoli izvršeni v stro-

go zapovedani tajnosti (zakaj v tajnosti, če naj bi bila usmrtnitev upravičena?) katere kršitev je bila kaznovana tudi s smrtno kaznijo. Poleg vsega pa, pokoli nikoli niso bili priznani in nihče si ni upal prevzeti odgovornosti zanje. Še danes ne.

Kateri naj bi bili pravi vzroki za vse to početje? Pa sem nekje našel naslednjo misel, pripisujejo jo A. Einsteinu, a nisem gotov če je res njegova:

Strahopetci se maščujejo.
Hrabri odpuščajo.
Plemeniti pozabijo.

...Vse mi je postalo jasno...

...in mi tudi potrdilo, kako daleč od stvarne resnice je epsko opevanje "junaških" partizanskih "bitk".

Franci Markež

Hude rane v našem narodu se ne bodo pozdravile same

Ne morejo jih zaceliti tisti, ki so jih zadali ali njihovi nasledniki, na katere je padlo podedovano prekletstvo. C. G. Jung to izrazi takole: »Kdor zadaja rane, rani tudi sebe.« Od avtodestruktivnega rodu, ki zanika ali celo opravičuje poboje in ki je ujet v oblastne, finančne in druge priročne omame, ni smiselno ničesar pričakovati, kaj šele terjati, saj je sam potreben zdravljenja. Da so rane pogubnejše za tistega, ki jih povzročajo, kot za tistega, ki mu jih zadajo, nazorno kaže denimo vitalnost slovenstva v Argentini v primerjavi z našo matično dekadentnostjo.

Jungova misel se še nadaljuje: "Kdor zdravi, zdravi tudi sebe." Svete zgodbe

pričujejo o tistih odzivih na trpljenje, ki so zdravilni in prinašajo rodovitnost. Kdor pretrpi bolečino, strah in solze, je nagrajen s človeško rastjo, odprtostjo srca, neomajnim pogumom in ustvarjalnostjo. To pa je energija kot voda, veter, sonce ali bencin, ki jo vsak od nas in vsi v našem skupnem domu nujno potrebujemo. Če čutimo, da mučencem »z zasultimi usti« nekaj dolgujemo, ker niso imeli priložnosti živeti kot mi, jim kot varuhi spomina posvetimo pozornost. Da ne bi umrli zaman.

Romana Bider
časnik.si

PESNIK BRANE MOZETIČ ZNOVA OBISKAL ARGENTINO

Tokrat je v okviru sedmega mednarodnega festivala VaPoesía Argentina (ob podpori slovenske Javne agencije za knjigo) obiskal v glavnem prizorišču, ki bi jih bilo možno imenovati »obrobna« (kar pomeni klube za socialno pomoč, društva za opismenjevanje, sindikate, zapore, šole), a tudi Univerzo v Buenos Airesu.

Na večer 30. maja ga je pri pouku slovenskih književnosti na filozofski fakulteti pred študenti in drugimi udeleženci predstavil Eugenio López Arriazu, predstojnik te katedre. Dogodek so pripravili po zaslugi Julie Sarachu, skupaj s Tjašo Lorbek in Pablom Arraigado, srečanja pa so se udeležili tudi učenci lektorata. Prostrana učilnica, lahko bi rekli dvorana, je bila dokaj polna.

Predstavitvi pisatelja je sledilo branje njegovih del, tako v kastiljskem prevodu kot v izvirniku, kar je storil pesnik sam. Odgovarjal je tudi na vprašanja, ki mu jih je zastavil v angleščini Eugenio in prevedel za publiko,

Branetov odgovor pa je bil v slovenščini in potem prav tako preveden. Kot panelista sta sodelovala Pablo Arraigada in Julia Sarachu, on je bral španske prevode pesmi, Julia pa je v slovenščini postavljala vprašanja, na katera se je seveda gost odzval.

Pogovor je bil večinoma usmerjen v njegovo poezijo in pa aktivizem, ki se pojavi v velikem delu njegovega opusa, saj se je močno zavzel za gejevsko vprašanje.

Brane Mozetič je bil rojen leta 1958 v Ljubljani, diplomiral je iz komparativistike v Ljubljani in potem študiral na pariški Sorboni 1984/85. Od leta 1986 je samostojni kulturni delavec in piše pesmi, prozo, otroško literaturo in esejistiko, je prevajalec in urednik, ureja zbirko Aleph pri Centru za slovensko književnost in zbirko Lambda pri Škucu, vodi tudi mali literarni festival Živa književnost in je že vrsto let aktiven promotor slovenske literature v tujini. Dolga leta je bil vodilni akter LGBT gibanja,

sedem let je bil glavni urednik homoerotične revije Revolver, že 30 let je selektor in soorganizator ljubljanskega festivala LGBT filma, od leta 1990 ureja in izdaja zbirko Lambda s knjigami s homoerotično tematiko (doslej je izdal preko 130 naslovov), pripravil je tudi vrsto kulturnih dogodkov, posvetov, razstav, akcij s področja aidsa in drugo.

Njegovo delo je prevedeno v več jezikov, tako je v tujini izšlo že preko 50 knjižnih prevodov njegovih del.

Kot organizator je pripravil prvo turnejo slovenskih literatov leta 1998 v Kolumbijo, Venezuelo in Mehiko. Naslednja turneja je bila leta 2000 po Braziliji, tretja pa 2002 v Čilu, Argentini in Urugvaju – ta je bila tudi najštevilnejša, saj so bili poleg njega še Andrej Blatnik, Maja Novak, Tone Škrjanec in Svetlana Makarovič. Vse turneje so zabeležene tudi na strani www.ljudmila.org/litcenter.

Osebnost je obiskal Argentino še leta 2006, ko sta izšli zbirka Metulji/Mariposas in pa Antologija sodobne slovenske poezije pri založbi Gog y Magog, katere urednica je bila Julia Sarachu. Sodelovanje med njima se je začelo, ko ga je Julia sama poiskala v Ljubljani leta 2004. Plod njunega sodelovanja je bila še cela kopica prevedene poezije in pa gostovanja slovenske poezije v Argentini. Mozetič jo je obiskal še leta 2011, ko je bil skupaj z Jano Putrle Srdić gost pesniškega festivala v Rosariu, in pa 2013, ko je predstavljal izid svoje zbirke Banalidades. Z njim sta tedaj bili tudi pesniki Taja Kramberger in Katja Gorečan. Ob vseh svojih obiskih pa se je zanimal tudi za sorodstvene vezi, saj živi sorodstvo njegove stare mame Švara tudi v Buenos Airesu.

Rok Fink

MENDOZA Spominska proslava za žrtve Druge svetovne vojne in revolucije

V nedeljo, 2. junija, smo se spomnili na zelo težko doživetje slovenskega naroda, ko so tri ideologije, nacizem, fašizem in komunizem istočasno udarile po majhnem narodu, ki je samo hotel živeti v miru.

Koliko žrtev, gorja in izseljencev je povzročil proces te borbe! Na žalost človeštvo od časa do časa pozablja na krivičnosti, ki so jih s svojimi sebičnimi ter iracionalnimi interesi povzročili nekateri voditelji, kot so Stalin, Hitler, Mussolini in Tito.

Ko gledamo po televiziji razne slovenske programe o Drugi svetovni vojni, v katerih se omenja samo dve ideologiji – nacizem in fašizem – ter se skuša skriti strašne komunistične grehe vemo, da je vzrok vsega tega pomankanje zanimanja po resnici.

Program v našem domu se je delil na dviganje zastav, petje slovenske himne in darovanje cvetja. Nato je bila sv. maša za vse tiste, ki so darovali svoja življenja za narod, zahvala Bogu za dar življenja in prošnja za duhovne ter materialne potrebe mendoških Slovencev.

Po maši se je program nadaljeval z deklamacijo »Pesem domobranskih mater« Ivanke Kozlevčar. Potem smo gledali izredno lep dokumentarni film »Goreči škof« o življenju in trpljenju škofa Antona Vovka. Za zaključek smo zapeli pesem »Moja domovina«.

»Stojmo trdno kakor hrast na poljani, ki je pripravljen na sunke vetra iz vseh strani« – ljubljanski škof Anton Vovk.

Franci Šmon

Lorbek, Lopez Arriazu, Mozetič, Sarachu - Vodopivec, Arraigada

JEZIKOVNI OREŠČEK Kos in kosilo

Kakšno zvezo imata kos pice in kosilo?

Slovenščina je južnoslovanski jezik, ki se je začel samostojno oblikovati kmalu po naselitvi Slovanov na območju današnje Slovenije v 6. stoletju. Natančneje moramo slovenščino opredeliti kot zahodnojužnoslovanski jezik, kamor spadata še hrvaščina in srbsščina, medtem kot makedonščina in bolgarščina spadata v vzhodnojužnoslovansko vejo. Vsi ti jeziki spadajo v širšo družino slovanskih jezikov, ki so se razvili iz praslovanščine. Le-ta ni bila nikoli zapisana, po vsej verjetnosti tudi ni bila enotna. Govorili so jo naši predniki v pradomovini, ki je obsegala ozemlje današnje jugovzhodne Poljske, južne Belorusije, Polesje in severno Ukrajino, od koder so se Slovani proti koncu 5. in v začetku 6. stoletja razselili proti jugu, jugovzhodu in zahodu. Kakšen jezik je bila praslovanščina, kolikor toliko zanesljivo ugotavlja primerjalno jezikoslovje.

Slovanskim jezikom so po izvoru najbližji in najbolj podobni baltski jeziki, zato večina jezikoslovcev domneva, da so predniki Praslovanov in Prabantov tvorili nekakšno jezikovno skupnost. Slovanski in baltski jeziki so del indoevropske jezikovne družine, kamor spada večina jezikov, ki se danes govorijo v Evropi, Iranu, Pakistanu in severni Indiji, zaradi prekomorskih osvajanj pa tudi v Ameriki, Avstraliji, Južni Afriki, na nekaterih tihomorskih otokih in drugje. Danes je indoevropska jezikovna družina največja jezikovna družina na svetu, saj skoraj polovica človeštva govori katerega od indoevropskih jezikov. Praindoevropski jezik ni bil nikoli zapisan, enako kot v primeru praslovanščine ga je mogoče rekonstruirati s pomočjo pravil primerjalnega jezikoslovja.

Slovenski knjižni jezik obsega več kot 90.000 različnih besed, ki imajo zelo zanimivo preteklost. Jezik je živ organizem, v katerem nastajajo, se spreminjajo in izginjajo besede, se razvijajo pomeni, oblikujejo in preoblikujejo slovnice kategorije. Nekateri besede so stare že več tisoč let, veliko besed pa je prišlo v slovenščino iz drugih jezikov.

Le malokateri slovenski besedi je mogoče zanesljivo slediti vse do praindoevropskega izvora (ok. 4000 pr. n. št.), takšna beseda je npr. mati. Sorodstvene oznake so v večini jezikov navadno stare, podedovane, zato lahko najdemo primerljive besede tudi v drugih slovanskih in indoevropskih jezikih: rus. mat, frc. mère, nem. Mutter, angl. mother, špan. madre. Beseda oče je mlajšega izvora, in sicer izhaja iz praslovanškega *otъь oz. njegovega zvalnika *otъče.

Prevzete besede imajo svoje izvore v drugih, sorodnih ali nesorodnih jezikih. V slovenščino so prihajale predvsem iz (nekdaj) sosednjih jezikov in jih poznajo tudi narečja, proti koncu 19. stoletja in kasneje pa so zaradi razvoja moderne znanosti in tehnike prodrle v knjižni jezik tudi tujke. Prevzetih besed je slovenščini precej, tako zaradi zemljepisnih (stičišče slovanskega, germanskega in romanskega sveta ter neindoevropske madžarščine) kot zgodovinskih razlogov (tuja oblast, cerkvena latinščina).

Splošno pravilo pravi, da so besede, ki se končajo na -e ali -o, v slovenščini srednjega spola (okno, jajce), vendar pa to ne drži za prevzete besede, ki so običajno moškega spola (kino, avto, bife, finale). Pri tem je pomembno, ali besede še čutimo kot tuje ali pa so v jeziku prisotne že tako dolgo, da smo jih vzeli za povsem svoje, kot npr. vino in pivo,

ki sta srednjega spola. Človeštvo se z vinom opija že na tisoče let, od kod v resnici izvira, niti ne vemo. Podobno velja za poimenovanje za vino, ki smo ga v slovenščino prevzeli iz lat. vinum, ki je soroden gr. oīnos. Obe besedi sta verjetno izpeljani iz indoevropske baze *uejH- 'viti, oviti, upogibati' in sta prvotno označevali vinsko trto, rastlino, za katero je značilno ovijanje. Po nekaterih podatkih naj bi pivo oz. pivu podobne pijače varili še prej kot vino. Slovenska beseda pivo je prevzeta iz enake češke ustreznice v prvotnem pomenu 'pijača', saj gre za izpeljanko iz češ. pit oz. pslovan. *píti 'piti'.

Večina Slovencev bi si vsaj za besedo knjiga najbrž upala trditi, da je slovanskega izvora, a bi se ušteli. Najverjetneje smo jo prevzeli iz turščine, ki si jo je domnevno izposodila iz starokitajske kčüen, kčüjān 'zvitke'.

Ob omembi kosa pice se je pri pouku slovenščine nedavno pojavilo vprašanje, ali ima beseda kos kakšno zvezo s kosilom. Da, res jo ima! Poleg tega, da si kos pice pogosto privoščimo za kosilo, je pslovan. *kōsъ 'kos, grizljaj' izpeljan iz glagola *kōsāti 'deliti, drobiti, gristi', iz katerega sta izpeljana tudi današnja kositi in kosilo.

Ste se kdaj vprašali, od kod sta se v slovenščino prikradla fant in punca, saj vendar že poznamo besede zanju – dekle, deklica in deček? Oba sta prevzeta iz italijanščine. Punca je prevzeta iz it. pulcella 'dekle, devica', ki je izpeljana iz lat. pullus 'mladič', fant pa iz it. fante oz. furl. fantulin 'deček', ki sta se razvila iz lat. infāns 'dete, dojenček'.

Na ta in še mnoga druga vprašanja o izvoru slovenskih besed vam lahko odgovori Snojev Slovenski etimološki slovar, po katerem je povzet tudi ta prispevek. Skupaj z drugimi slovenskimi priročniki je prosto dostopen na portalu Fran <https://fran.si/>, ki je prav te dni dobil tudi svojo mobilno aplikacijo.

Tjaša Lorbek

KOLENDAR

29. junija ob 15.00 Redni pouk SSTRMB

30. junija ob 08.00

Žalni praznik spomina in pričevanja
Naš dom San Justo

30. junija ob 09.00

NEKJE JE NAPAKA | Spominska proslava
Sloškov dom

30. junija ob 09.00

“Usmiljeno sprejmi njihovo žrtev in razlij
svojo milost nad ves slovenski narod”
Spominska proslava
San Martin

30. junija ob 09.30

NIKOLI PREMAGANI
Spominska proslava na čast padlim
Pristava

30. junija ob 11.30

SLOVESNI REQUIEM | Spominska proslava
Carapachay

7. julija ob 12.30

Domače kolone v Hladnikovem domu

13. julija Mladinsko srečanje

OSEBNE NOVICE

POROKA

18. maja 2019 sta se v cerkvi Santa Teresita del Niño Jesús v Floridi poročila **Marija Snežna JERMAN in Tomaž SUŠNIK**. Poročno mašo in obred so darovali ččgg. Rodrigo Valdez, Pavle Erjavec in Jorge Pliauzer, priče srečnemu dogodku pa so bili njuni starši Marta Malovrh Jerman in Matjaž Jerman ter Marija Zorec Sušnik in Franci Sušnik. Čestitamo!

OBVESTILO

Naročnino tiskanega časopisa za leto 2019 lahko poravnate pri odbornikih ZS ali krajevnih domov, ali pa z nakazilom na naš bančni račun. Svobodna Slovenija je brezplačno dosegljiva na spletnem naslovu www.svobodnaslovenija.com.ar Uredniki Svobodne Slovenije

“ ZA RAZMISLEK IN NASMEH ”

“En dober pregovor na dan, prežene slabo voljo stran”

SVOBODA

Slovenci vsako leto 25. junija praznujemo “Dan državnosti”, v spomin na 25. junij leta 1991, ko je Slovenija formalno postala neodvisna.

Svobodna Slovenija!

V tisočletni zgodovini Slovencev je narod končno prišel do neodvisne in samostojne države.

Kot prispevek temu veselemu praznovanju prilagamo nekaj pregovorov in citatov o svobodi:

• Zlata veriga ne da svobode.

(Slovenski pregovor)

• Svoboda je edina stvar, ki jo imate samo, če jo dajete tudi drugim.

(William Allen White, ameriški politik)

in novinar, prejemnik Pulitzerjeve nagrade)

• Svoboda je pravica, da delaš tisto, kar dopuščajo zakoni.

(Charles de Secondat, Baron de Montesquieu, francoski filozof, pravnik, politik in pisatelj)

• Človek se je rodil svoboden, vendar je povsod v verigah.

(Jean-Jacques Rousseau, francoski književnik, filozof, pedagog in skladatelj)

• Človek je svoboden, ko se ničesar ne boji in ničesar ne želi.

(Claude Louis Petiet, francoski politik)

• Brez žrtev ni svobode.

(Slovenski pregovor)

• Bog, osvobodi me človeka, ki nikoli ne

napravi nobene napake, in prav tako tistega, ki isto napako napravi dvakrat. (Terencij, rimski komediograf)

• Pri prvem koraku si svoboden, pri drugem si suženj prvega.

(Johann Wolfgang Goethe, nemški pisatelj, pesnik, dramatik, politik, znanstvenik in filozof)

• Ni svoboden, kdor ne vlada nad seboj.

(Epiktet, starogrški filozof)

• Samo naša individualna vera v svobodo nas lahko obdrži svobodne.

(Dwight Eisenhower, ameriški general in politik)

• Na ves glas razglašam svobodo misli. Smrt tistemu, ki ne misli tako kot jaz.

(Voltaire, francoski razsvetljenski pisatelj, esejist, deist in filozof)

• Če imamo svobodo, je vse ostalo odveč.

(Jose de San Martin, argentinski general, osvoboditelj Argentine, Čila in Peruja)

Izbral Jože Jan

OkrOgle OBLETNICE Marija Remec (1869 - 1956)

Pred 150 leti - 24. junija leta 1869 – se je v Begunjah pri Cerknici rodila Marija Remec rojena Debevec, avtorica kuharskih knjig in knjig z gospodinjskimi nasveti. Po končani osnovni šoli se je izobraževala sama. Do ugleda strokovne pisateljice se je povzpela brez posebnega šolanja, predvsem kot gospodinja pri bratu duhovniku, pisatelju in prevajalcu Jožetu Debevcu.

Svoje praktične gospodinjske in kuharske nasvete in recepte je najprej objavljala v periodičnem tisku, zlasti v ženskih prilogah, v Mladiki, Naši gospodinjji, Gospodinjski pomočnici in Slovenskem gospodarskem listu. Izdala je 3 kuharske knjige.

Varčna kuharica

Leta 1915, torej že med prvo svetovno vojno, je Marija Remec pri katoliški bukvarni izdala prvo knjigo, Varčno kuharico s tem podnaslovom: Zbirka navodil za pripravo okusnih in tečnih jedil s skromnimi sredstvi za slabe in dobre čase.

Temeljna značilnost kuharske knjige Marije Remec je varčnost, vendar ne na račun okusnosti in prehranskih vrednosti jedi. V uvodu knjige je avtorica napisala, da se njeni recepti »lahko postavijo na vsako, tudi imenitno mizo«. Vendar avtorica opozarja, da slovenske gospodinjje in kuharice skrbijo predvsem za okusnost jedi, »potrebo pravilne prehrane pa prepuščajo le bolj slučaju«. V uvodu je še zapisala, da bo knjiga ponudila vsaki gospodinjji marsikaj no-

vega, vendar bo tudi »nekaterim jedilom, ki so jih imeli naši predniki v časti, moda pa jih je zavrgla«, spet pripomogla »do zaslužene veljave«

To knjigo je čez pet let precej dopolnjeno ponatisnila, toda ker se je v dvajsetih letih posledicam vojne, ki je izčrpala Evropo, pridružila še gospodarska kriza, razlogov za skromnost in preudarnost pri kuhi kar ni zmanjkalo. Nekoliko razširjena (224 strani) in prirejena Varčna kuharica je izšla še dvakrat, v letih 1989 in 1992. Leta 2015 je ob sto-letnici prve izdaje, založba Družina izdala ponatis, ki ga lahko kupite za 9,90 Evrov.

Kuharica - Nasveti za kmečko, delavsko in preprosto meščansko hišo

Leta 1931 je izšla pri celjski Mohorjevi družbi in v opremi Maksima Gasparija druga knjiga Marije Remec. Knjiga ima 658 receptov in vodilno geslo je “Dobro in poceni!”. Avtorica je v knjigi napisala: »Važna je naloga današnje gospodinjje, ki mora skrbeti vsak dan za to, kako bo pripravila svoji družini čim okusnejšo pa poceni hrano.«

Kuharica je bila ponatisnjena leta 1935 in 1957.

Avtorica je s temi besedami zaključila knjigo:

Pomnimo: Čim bolj preprosto se hranimo, tem bolj je zdravo! Za vse velja: Jejte mesa malo, zelenjadi in sočivja mnogo,

sadja pa, kar ga le morete!
Kmečki otrok je ves živ in čvrst od mleka, sadja in kruha (domačega, ne od pogač in potic!). Uživajte vsak dan vsaj nekaj sirove hrane. Ta ima v sebi veliko prekoristnih moči za telo (vitaminov).

Te moči se pri kuhanju večinoma zgube. Taka surova hrana bodi: solata, sadje vseh vrst, kumare, paradižniki, čebula, česen (je policaj za čreva!), redkev, kisló zelje (nekuhano), surovo (sladko, posirjeno, pinjeno) mleko, presno maslo, jedrca vseh vrst in vse korenstvo, ki je surovo užitno.

Domača kuha – tristo petinpetdeset preizkušenih navodil za današnji čas

Tretja knjiga Marije Remec je izšla leta 1942 med italijansko okupacijo.

Poleg kuhinjskih receptov avtorica daje tudi navodila za nabavo živil, na koncu pa nameni posebno poglavje o redu in snagi v kuhinji in o porabi ostankov.

Marija se je poročila s profesorjem Bogumilom Remcem, s katerim sta imela pet otrok. Najbolj znani so sin Bogumil, jezuitski župnik in hčerki Bara, ki jo vsi poznamo, saj je po drugi svetovni vojni živela in ustvarjala v Argentini in Vera Remec, ki se je poročila s Tinetom Debeljakom. Marija je torej bila stara mama Tineta Debeljaka ml., pesnika, publicista in dolgoletnega glavne-urednika našega tednika Svobodna Slovenija.

Marija Remec je umrla 29. junija leta 1956 v Kosovski Mitrovici.

Pripravil Jože Jan

Svobodno Slovenijo podpirajo

KOPAC S.A.
Fábrica de tubos y envases de cartón

Antonio Podržaj e Hijos S.R.L.

Grupo HZ

briganti
PREMIUM LEATHER SHOES

GOLOMAX
SUPERMAYORISTA DE OFERTAS

CKC
LABORATORIOS CKC
ARGENTINA S.A.

CA
CONSULTORES
ASOCIADOS

OBLAK
ABERTURAS

SVOBODNO SLOVENIJO SOFINANCIRA URAD VLADE RS ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU.

Priloga

“Kjer rod je moj, kjer sin je tvoj, tam si, *Slovenija!*”

Vsem Slovincem v domovini in po svetu voščimo ob prazniku državnosti!

ZEDINJENA SLOVENIJA - MEDORGANIZACIJSKI SVET

Buenos Aires - Argentina
25. junij 2019

PRAZNIK DRŽAVNOSTI
POSLOVILNI VEČER RAST XLVIII

Prvikrat

*Prvikrat sem tako daleč na tujem,
proč od argentinskih vasi
pod južnimi zvezdami.*

*Prvikrat obiskujem kraje,
ki se mi zdijo kakor v pravljici.
Saj so vse hiše prijazne in ljubke
kakor v pravljici.*

*In gore, doline, reke, potoki ...
kakor v pravljici.*

*Prvikrat se srečujem z obrazi,
Kakor, da jih ne vidim prvikrat
in prvikrat se rokujem z neznanci,
kakor, da so mi stari prijatelji.*

*In vsepovsod govorijo slovensko!
Tako pojoče in božajoče,
kakor sta govorila dedek in babica
v svoji hiši pod južnimi zvezdami.*

*Čudežne zgodbe se mi dogajajo:
nove, neznane, a čudno domače. –
S temi skrivnostmi se vračam domov,
kot da odhajam na tuje.*

Tone Kuntner
za RAST XLVIII

